

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๐/๒๕๕๓

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง นายนำชัย แซ่มฟ้า ผู้ขอจัดตั้งพรรคนำชัยยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้นายนำชัย
คำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดทะเบียนการตั้งพรรคนำชัย

นายนำชัย แซ่มฟ้า ผู้ขอจัดตั้งพรรคนำชัยได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อศาล
รัฐธรรมนูญเพื่อให้นายนำชัยคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดทะเบียนการตั้งพรรค
นำชัย โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๒ แจ้งผู้ขอจัดตั้งพรรค
นำชัยว่าไม่รับจดทะเบียนการตั้งพรรคนำชัย ตามมาตรา ๑๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรค คือ
นายนำชัย แซ่มฟ้า ได้ถูกคุมขังไว้ในเรือนจำจังหวัดน่าน ตามหมายขังระหว่างสอบสวนของศาล
จังหวัดน่าน ที่ ๕๕๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๒ และหมายขังระหว่างพิจารณาของศาล
จังหวัดน่าน ที่ ๓๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๒ เป็นเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรค
มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๔ (๔) ประกอบมาตรา ๑๒ และมาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียน
การตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งตามมาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัตินี้ให้ผู้ขอจัดตั้ง
พรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้นายนำชัยพิจารณากลับในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับ
หนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียน

โดยที่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดกรณีตาม
มาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมีปัญหา
ที่จะต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นเสียก่อนว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดกรณีดังกล่าวนี้หรือไม่

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕
ประกอบกับมาตรา ๓๒๐ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการเลือกตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญ ข้อห้ามในการดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่ง

ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ถึงมาตรา ๒๖๑ อำนาจหน้าที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๒ ถึงมาตรา ๒๖๖ และในมาตรา ๔๗ มาตรา ๖๓ มาตรา ๕๖ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๘๐ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๒๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๒๕๕ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๒) มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มาตรา ๓๒๔ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๓๓๖ องค์คณะในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ผลของคำวินิจฉัย ตลอดจนวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๗ ถึงมาตรา ๒๖๕ ซึ่งบทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเองโดยตรงทั้งสิ้น โดยไม่มีบทบัญญัติมาตราใดในรัฐธรรมนูญเปิดช่องให้ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหรือมีอำนาจดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายอื่นได้อีก ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายธรรมดาซึ่งแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเปิดช่องให้สามารถดำเนินการอื่นหรือมีอำนาจหน้าที่อื่นเพิ่มเติมขึ้นจากในรัฐธรรมนูญได้ตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติ เช่น

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๖) ให้มีอำนาจหน้าที่ “(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ (๑) ให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีตาม (ก) และ (ข) และ “(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๐ (๖) ให้มีอำนาจหน้าที่ “(๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๑ (๖) ให้มีอำนาจหน้าที่ “(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๒ วรรคเจ็ด บัญญัติว่า “ฯลฯ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

สำหรับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เช่น

(๑) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(๒) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- (๓) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- (๔) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (๕) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๖) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๗) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๘) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีวิธีการอย่างเดียวกันกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติอื่นๆ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๒ ถึงมาตรา ๕๔ มาตรา ๑๖๕ และมาตรา ๑๗๑ ถึงมาตรา ๑๗๘ ส่วนที่แตกต่างออกไปจากพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นๆ คือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญแต่ละเรื่องตามมาตรา ๑๕๒ มาตรา ๓๒๖ ถึงมาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๓๓๐ ถึงมาตรา ๓๓๓ กับมีกำหนดเวลาในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๒๓ ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (๑) (๒) และ (๓) ที่กล่าวข้างต้นให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และตามมาตรา ๓๒๕ ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ โดยไม่มีมาตราใดที่กล่าวข้างต้นบัญญัติให้กรณีหรือปัญหาที่เกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๒ วรรคสอง (๒) เท่านั้น การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่ต้องทำด้วยกระบวนการเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกระบวนการพิเศษที่แตกต่างจากกฎหมายธรรมดา และไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีสถานะเหนือกว่ากฎหมายธรรมดา

จึงเห็นว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่อาจกำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ เพราะจะมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๓ ของรัฐธรรมนูญ มิใช่โดยการบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

สำหรับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแม้ว่ามาตรา ๓๒๘ ของรัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้ต้องมีสาระสำคัญประการหนึ่งตามมาตรา ๓๒๘ (๑) คือ “(๑) การจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งอย่างน้อยให้กระทำได้โดยบุคคลตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป และการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง” ก็มิได้มีความหมายไปถึงให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดเพิ่มอำนาจศาลรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดการไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ เพราะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บรรดาสถาบันทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ” และมาตรา ๒๕๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาและตุลาการในศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร พ้นจากตำแหน่งตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวิธีพิจารณาของศาลดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น” คำว่า “ศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ” มีความหมายชัดเจนว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรานี้เพราะศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญเอง มิได้ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติตามมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง จึงไม่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ อำนาจพิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วในตัวของรัฐธรรมนูญเอง และไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้อำนาจกฎหมายอื่นใดบัญญัติเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้ และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ “วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด...” ทั้งนี้ แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๑ จะบัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น” คำว่า “ศาลอื่น” ในมาตรา ๒๗๑ นี้ อาจพิจารณาได้ว่าเป็นศาลอื่นๆ นอกจากศาลยุติธรรม คือ ศาลปกครอง ศาลทหาร รวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญด้วยก็ตามแต่ก็ต้องพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายจัดตั้งศาลนั้นด้วย เช่น ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๖ โดยมีคำว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ไว้ด้วย ศาลทหารตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๑ “มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ส่วนศาลอื่นนอกจากนี้จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอย่างไรเพียงใดนั้น “ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น” ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคสอง สำหรับศาลรัฐธรรมนูญไม่มีกฎหมายจัดตั้งจึงไม่อาจมีกฎหมายบัญญัติให้คดีอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญได้

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๗ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น นอกจากจะกระทำมิได้เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจไว้แล้ว ยังมีข้อพิจารณาต่อไปด้วยว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ “สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๕๔ วรรคสอง” การไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนเป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามมาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคสอง จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะ “สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น” แต่มาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัตินี้ กลับไปบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง บทบัญญัตินี้จึงขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓) ใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๓ อีกด้วย

ฉะนั้น โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจจำกัดเพียงเท่าที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่มีกฎหมายอื่นที่สามารถบัญญัติเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ จึงเห็นว่า ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยเหตุผลดังได้พิจารณาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณา

ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ